

POKALBIS SU CURTISU YARVINU PARYŽIUJE

Marquis2Baillon

2024 m. rugsėjo 29 d.

Dabar 20 val. Paryžiaus laiku, ir aš išeinu iš kavinės „Zimmer“ su Curtisu Yarvinu, vienu prieštaringiausių šio amžiaus anglosaksų mąstytojų (nesijaudinkite, šiame interviu pakalbėsime apie kitą prieštaringiausią mąstytoją). Curtisas pirmą kartą lankosi Paryžiuje. Pasiūlau palydėti jį ir jo žmoną į šia progą rezervuotą restoraną netoli Notre Dame katedros.

Mūsų pasivaikščiojimo metu Curtisas parodo į katedrą ir klausia: „Ar žinome, kas tai padarė?“

Atsakau, kad yra oficiali istorija apie trumpą sujungimą, dėl kurio gaisras kilo, ir, žinoma, daugybė sąmokslų teorijų: prieš gaisrą keli daiktai buvo perkelti į tolimes vietas, pavyzdžiui, apaštalių statulos ir kai kurie meno kūriniai. Iš tiesų, labai panašus atvejis buvo ir su Šartro katedros gaisru 1134 m., kurį istorikai laiko užsakyto gaisro galimybe. Tačiau mes tikriausiai niekada nesužinosime tiesos! Tai neįmanoma!

Curtis nusišypso ir, su ironijos užuomina, man sako: „Matote, tokia yra tokio libertaro kaip Elono Musko problema. Kai kurių problemų tiesiog negalima išspręsti laisva idėjų rinka.“ Savo svečiui užsiminiau, kad bendruomenės užrašai atrodo veiksminga priemonė ieškant tiesos. Jis nebuvo įsitikinęs ir pridūrė: „Taip, bet bendruomenės užrašai sumažina dezinformaciją. Iš tikrųjų norite gauti kuo daugiau tiksliausios informacijos. O jei manote, kad rasti tiesą apie Notre Dame gaisrą neįmanoma, įsivaizduokite tyrimą, kuriam vadovauja asmuo, turintis visus įgaliojimus, pavyzdžiui, Liudvikas XIV. Ar manote, kad jis nesužinotų tiesos?“

Atvykome į restoraną, ir Curtis paliko mane su tuo paskutiniu klausimu įstrigusių galvoje. Pavojingas virusas, smegenis ryjantis memas, ir per šias eilutes jis neišvengiamai užkrės kitus. Ir po mūsų pokalbio, kurio metu mano svečias pademonstravo puikias žinias apie Liudviko XVI valdymą, žinau, ir jūs žinosite, kad jo paskutinis klausimas buvo toli gražu ne atviras.

Štai visas pokalbis, skirtas išskirtinai žurnalui „Rage“.

Marquis2Baillon: Jūs esate kilęs iš libertarų šeimos, bet galiausiai tapote monarchistu. Kaip tai įmanoma?

Curtis Yarvin: Yra tokia amerikiečių idėja, kad norint sukurti tam tikru būdu veikiančią vyriausybę, reikia, kad visi sutiktų būti valdomi tuo būdu.

Amerikiečiams atrodo akivaizdu, kad vyriausybė kyla iš masių nuomonės, tačiau libertarai turi suprasti, kad istoriškai, kai režimai turėjo mažesnes ir mažiau įkyrias vyriausybes, jie dažniau buvo monarchijos nei demokratijos.

Demokratijos iškilimas taip pat atnešė totalinės valstybės iškilimą. Taigi, mintis, kad demokratinis libertarizmas yra būdas nugalėti totalinę valstybę, atrodo tolima ir neįmanoma.

Rašytojas, pakeitęs mano požiūrį šiuo klausimu, yra Hansas-Hermannas Hoppe. Jis yra Austrijos ekonomikos mokyklos įpėdinis. Jei pažįstate Ludwigą von Misesą, Miseso įpėdinis buvo Murray Rothbardas, o Hoppe yra Rothbardo įpėdinis. Hoppe parašė knygą pavadinimu „Demokratija: Dievas, kuris žlugo“, kurioje jis atveria galimybę gyvenimą iki revoliucijos laikyti teisėtu. Iš esmės revoliucijos veikia kaip kultai; jos delegitimizuoja viską, kas yra už jų ribų. Mintis, kad gyvename savotiškame dabarties kulte, kuris delegitimizuoja praeitį, man buvo šiek tiek nauja. O kai esi kulte, jautiesi, lyg visas likęs pasaulis būtų kulte.

Yra keletas neginčijamų libertarinių idėjų. Viena iš jų yra ta, kad egzistuoja visiškas konfliktas tarp libertarinės individualaus suvereniteto idėjos – absoliutaus teisės viršenybės – ir pagrindinės demokratinės eros idėjos, kuri yra absoliutus žmonių suverenitetas, t. y. to, kas užsitarnauja žmonių lojalumą, suvereniteto. Istorškai stebime, kad demokratinėse valstybėse viskas juda priešinga kryptimi [nuo individualaus suvereniteto]. Taigi, libertarizmo įgyvendinimo per demokratiją idėja atrodo tikrai neįtikėtina.

Tačiau yra dar viena libertarizmo problema, kurią galėtume pavadinti Carlo Schmitto problema. Yra labai angliška ir amerikietiška „teisės, o ne žmonių, valstybės“ idėja. Tokioje vietoje kaip Iranas kalbėtų apie „Dievo, o ne žmonių, viešpatavimą“ arba, tiksliau, „Alaho, o ne žmonių, viešpatavimą“. Tačiau visada žmogus sprendžia, ką galvoja Dievas. Nagrinėjant teisės viršenybės klausimą, matyti, kad galiausiai tai visada yra to, kuris teigia žinantis, kaip interpretuoti teisę, viešpatavimas. Vienas iš mano didžiausių įtakų yra škotų filosofas Thomas Carlyle'as. Jis kalbėjo apie tai, kas dabar angloamerikiečių mąstyme vadinama klasikiniu liberalizmu, kuris iš esmės yra XIX amžiaus libertarizmas. Carlyle'as pastebi: „Mes viską automatizuojame, viską aprūpiname energija – iš tikrųjų siekiame vyriausybės, kuri veiktų garais.“ Jis mato, kad bandome sukurti

vyriausybę, kuri valdytų save, automatizuotą vyriausybę, veikiančią „garais“. Tačiau lygtyje visada bus žmonių. Aš asmeniškai šį trūkumą įsivaizduoju kaip „nestabilią pusiausvyrą“. Jei paimsiu šį dantų krapštuką ir pastatysiu jį statmenai ant šio stalo, jis bus nestabilus.“

Curtis paima dantų krapštuką ir laiko jį statmenai stalui, uždėdamas pirštą ant jo viršaus.

Žinoma, kuo arčiau jis yra pusiausvyros taško, tuo mažiau jėgos reikia jam laikyti, bet jis niekada negali stovėti pats; jam reikės mano piršto, kad pritaikytume tam tikrą jėgos kiekį. Ši metafora labai artima tam, kas yra teisės valstybė (Teisės valstybė) be galios valdžios (Valdžios valdžia), ką Carlas Schmittas vadina „išimtimi“.

Dabar įsivaizduokite, kad šis dantų krapštukas yra telefono stulpo dydžio, dešimties metrų aukščio, penkių metrų aukščio ar kiek kito. Vis dar galiu jį laikyti ranka už centro. Jei kada nors važiavote motociklu, žinote, kad galite subalansuoti daiktą tiesiog siūbuodami pirmyn ir atgal. Bet dabar įsivaizduokite, kad jis krenta, o šis dantų krapštukas yra telefono stulpo dydžio. Suprantate, kad norint jį grąžinti į vertikalią padėtį, reikėtų milžiniškos jėgos, bet tik nedidelės jėgos, kad jis laiktųsi vietoje.

Taigi, kai įsivaizduojame šalį – tarkime, Venesuelą – ir klausiamo: „Kaip įtvirtinti teisinę valstybę?“, galvojate: „Gera, turime išrinkti libertarinį prezidentą.“ Bet kaip? Ir ką jis daro, kad pasiektų teisinę valstybę? Prieš pasiekiant teisinę valstybę, reikia nutraukti visų rūšių karą, o libertarizmo, interpretuojamo dogmatiškai, esmė yra ta, kad jis turėtų būti universali formulė, kurios pagrindas yra nepuolimo principas. Bet kaip nepuolimo principas taikomas karo metu? Ar tai reiškia, kad neteisėta šauti į ką nors dėl to, kad jis dėvi netinkamą uniformą? Dabar pažvelkime į Salvadorą, kur prezidentas Bukele susigrąžino šalies kontrolę ir suteikė jai vieną mažiausių nusikalstamumo lygių Vakarų pusrutulyje. Norėdamas tai padaryti, jis tiesiog pastebėjo: jei turite gaujos tatuiruotes, esate gaujos narys; jei neturite, nepriklausote (juokiasi). Ar blogai turėti gaujos tatuiruotes? Ar blogai piešti ką nors ant odos? Pagal libertarinius principus – ne. Kita vertus, turite suprasti, kad žingsnis tvarkos link yra žingsnis teisės link, kuri ateina po tvarkos. Anksčiau jie turėjo Jungtinių Valstijų įkvėptą valdymo ir teisės sistemą. Ši angloamerikietiškos teisės sistema skirta visuomenei, kurioje nukrypimai reti. Tačiau kai 1% jūsų gyventojų priklauso

gaujai, vienintelis kelias į libertarinį Salvadorą yra megakalėjimų statymas. Tai arba teisės viršenybė, arba gaujų valdžia. Gaujų valdymo pakeitimas valstybės valdymu yra vienintelis būdas pasiekti bent ką nors panašaus į teisės viršenybę. Suvokimas, kad tai yra libertarizmo paradoksas, pabrėžia, kad kai kuriais atvejais libertarizmas yra klaidingas.

Taigi, kai lyginu šiuos dalykus [monarchiją ir libertarizmą], tai tas pats, kas lyginti Einšteiną su Niutonu. Niutono fizika yra neteisinga; lygtyje trūksta nario, tačiau ji puikiai apibūdina daugelį situacijų. Bet ji vis tiek klaidinga. Daugeliu atvejų nepastebima, kad ji klaidinga, bet visada yra. Taigi, norint įvertinti sistemą, kuri teigia esanti tobula, pavyzdžiui, libertarizmą, reikia įvesti šią išvadą: „O kas, jei situacija tokia kaip Salvadore?“ Tada galima sakyti: „Libertarizmas yra klaidingas.“ Jei jis klaidingas, tai nereiškia, kad kapitalizmas yra blogas ar kažkas panašaus; tai tiesiog reiškia, kad yra bendresnis atsakymas, ir kai kuriais atvejais galima sakyti, kad libertarizmas yra sprendimas, bet kitais atvejais libertarizmas nėra sprendimas.

M2B: Jam trūksta savybės.

Curtis Yarinas: Taip. Kai sakote, kad jam trūksta savybės, galite lengvai suprasti, kad trūkstama savybė iš esmės yra karalius. Nes karaliaus vaidmuo – ir tai nesunku paaiškinti net libertarams – turėti valdžios monopolį, neleisti kitiems jos uzurpuoti. Mūsų visuomenėje vyksta taip, kad nėra karaliaus, todėl yra daug kitų jėgų, kurios gali užgrobti valdžią, ir kai kurios iš jų yra nusikalstamos jėgos, siekiančios pasinaudoti valdžia individui.

M2B: Užsienio jėgos...

CY: Užsienio jėgos, biurokratinės jėgos... Taigi, jūs manote, kad sukūrėte pasaulį be jėgos, bet iš tikrųjų vis dar susiduriate su visokiais plėšrūnais, siekiančiais užgrobti valdžią. Tai nuolat kartojasi per visą istoriją. Pavyzdžiui, Prancūzijos revoliucija, mano nuomone, daugiausia įvyko dėl Prancūzijos užsikrėtimo angliškomis idėjomis. Pats Liudvikas XVI buvo labai sužavėtas britų mišrios vyriausybės sistemos, kuri tuo metu buvo gana oligarchinė. Jis buvo žmogus, kuris aistringai domėjosi laikrodžiais; jis iš tikrųjų nenorėjo naudotis valdžia. Jis žvelgė į Angliją ir tuo metu matė Hanoverio dinastiją, kurioje karaliai buvo įsodinti į sostą, kad pakeistų ankstesnę dinastiją – Stiuartus, kurie iš tikrųjų norėjo valdyti. Taigi, jis pagalvojo: „Aš tiesiog noriu gyventi savo rūmuose ir dirbti su savo laikrodžiais“ ir valdyti Prancūzijos likimą, o ne būti kaip Liudvikas

XIV, kuris sakė: „Turi būti taip; turi būti anaip“. Liudvikas XVI pagalvojo: „Mes galėtume turėti tokią savarankiškai veikiančią liberalią sistemą. Ir jei aš transformuočiau valstybę, kad ji veiktų kaip parlamentas, ji veiktų taip pat gerai, kaip ir Anglijoje.“

Manau, kad mes nepakankamai įvertiname, kiek Liudvikas XIV ir Mazarinas iš esmės išgelbėjo Prancūziją nuo Anglijos pilietinio karo atitikmens, nes manau, kad Frondas iš tikrųjų bandė kažkaip į ją pavirsti, o Liudvikas XIV tai sustabdė. Jei ieškote daug įspūdingesnės figūros nei Liudvikas XVI, pažiūrėkite į Liudviką XIV. Pavyzdžiui, vienas iš dalykų, kuriuos anglakalbiams žmonėms sunku suprasti, yra Nanto edikto panaikinimas, kuriame jis pasakė: „Ne, mes daugiau nebetoleruosime protestantų.“ Anglijoje, grynai protestantiškoje žemėje, tai buvo sutikta su siaubu. Anglų religinės tolerancijos idėja – žinoma, anglai nebuvo labai tolerantiški ir katalikams. Jei perskaitysite, pavyzdžiui, garsiąją Miltono kalbą apie žodžio laisvę, jis sako: „Kiekvienoje laisvoje idėjų rinkoje visi turi būti išklausyti – išskyrus katalikus, kurie kelia grėsmę.“ Taigi, tuo metu ir Anglijos protestantai iš tikrųjų netikėjo religijos laisve. Ir tai yra tai, ką šiandien randame kairiųjų tarpe. Ką pastebite apie kairiuosius apskritai, tai veidmainystės forma, nes, be idealų, kairiųjų pažiūrų judėjimas yra savotiška priklausomybė nuo valdžios. Pavyzdžiui, kai Liudvikas XVI bando pabėgti ieškoti pagalbos pas austrus – vyksta į Kompjenę ar kitur, kol jo brolis jau yra Koblence – šį veiksmažinį kritikuoja žmonės, kurie visiškai netiki tautomis. Jie sako: „Mes netikime tautomis, bet jūs tikite; todėl turėtumėte gėdytis ieškodami pagalbos pas austrus.“ Ar ne? Kitas pavyzdys – Viljamas Oranietis, kuris įkuria Hanoverio monarchiją ir vadovauja Šlovingajai revoliucijai, kurią anglai pavadino olandų įsiveržimu. Viljamo Oranječio įsiveržimo priežastis yra ta, kad jis gavo laišką iš septynių įtakingiausių Anglijos aristokratų, kuriuose rašoma: „Jei jūs pulsitė, mes neturėsime jokių problemų.“ Taigi, kai liberalai reiškia nacionalizmą, yra amerikiečių posakis: „Jie traukia jūsų grandinę.“ Mintis, kad Liudvikas XVI gavo Austrijos pagalbą atkurdamas Prancūziją ir išgelbėdamas ją nuo teroro, vertinama neigiamai ir vis dar mokoma prancūzų moksleiviams tokiomis frazėmis kaip „Jis atsivedė austrus, tai blogai“. Yra plačiai paplitusi nuomonė, kad yra „gera“ ir „bloga“ Prancūzijos revoliucija. Tikriausiai esate girdėję apie klaidingą įsitikinimą „Nėra tikro škoto“: jei kažkas turi blogų pasekmių, tai reiškia, kad yra bloga to dalyko dalis, o tada jie sako: „Na, tai buvo bloga dalis.“ Tačiau tai pažeidžia Okamo skustuvą. Jei kažkas turėjo blogų pasekmių, vadinasi, pats dalykas buvo blogas.

M2B: Antras žymus mąstytojas, atstovaujantis vadinamajai neoreakcijai, yra Nickas Landas. Jis atsakė į daugelį jūsų raštų, bet atrodo, kad niekada nepateikėte savo nuomonės ar kritikos jo idėjoms. Ar skaitėte Nicką Landą?

CY: Niekada neskaičiau Nicko Lando, nors turėčiau. Tam yra kelios priežastys. Pirma, man nepatinka skaityti tekstų, kuriuos įkvėpė mano paties idėjos. Tai tarsi savo minčių perskaitymas iš naujo, ir tai šiek tiek dusinanti.

Curtiso žmona: Tikrai turėtumėte jį skaityti; Nickas Landas turi savo stilių, nepajusite, kad skaitote save patį.

CY: Taip, bet yra dar viena problema. Tradicija, kuria jis rašo, yra kontinentinės filosofijos tradicija. Jis įsišaknijęs XX amžiaus literatūroje, ir tai nėra stilius, kuris man iš tikrųjų patinka. Man daug labiau patinka skaityti XIX amžiaus autorius, pavyzdžiui, Viktorijos laikų autorius. Taigi, tai daugiausia stiliaus klausimas. Nepaisant to, turbūt turėčiau tai pamiršti ir jį perskaityti, juolab kad dabar turime tą patį leidėją. Man reikia su juo susitikti.

M2B: Kalbant apie Nicką Landą, kokia jūsų nuomonė apie singularumą?

CY: Sąžiningai, aš tuo netikiu. Yra tokia pasikartojanti, kvazimarksistinė robotų sukilimo idėja. Pats žodis „robotas“ kilęs iš slaviško žodžio, reiškiančio „darbas“. Jis buvo išpopuliarintas per autoriaus Karelio Čapeko pjesę „Rossumo universalūs robotai“, parašytą 1920 m., ir, žinoma, neįmanoma galvoti apie robotus negalvojant apie robotų sukilimą, kuris mums davė tokius filmus kaip „Metropolis“ ar neseniai išleistą „Terminatorius“. Ir jei pažvelgtume 500 metų atgal, šiame robotų sukilime netgi galėtume įžvelgti tęstinumą su žydų mitu apie golemą. Tai mitas apie žmogų, sukuriantį protingą dalyką, kuris iš karto atsigręžia prieš jį patį.

Grįžtant prie „OpenAI“, jei grįžtume 60 metų atgal, turėtume šiuos kompiuterius, kurie galėjo žaisti šachmatais. Ir šie kompiuteriai vos mokėjo žaisti šachmatais, tačiau žmonės manė: šie kompiuteriai taps vis galingesni, stipresni [šiame šachmatų žaidime] ir galiausiai mus pranoks bei pagaliau užkariaus pasaulį! Šis mitas, kai pamatai „ChatGPT“, pagalvoji: „Oho, ši priemonė beprotiška, ir kompiuteriai netrukus užkariaus pasaulį“, yra toks žmogiškas, koks tik gali būti. Bet jei atidžiau pažvelgsite į „ChatGPT“, kam jis naudingas? Sukčiavimui per vidurinės mokyklos namų darbus. Buvo startuolių, kurie specializavosi

sukčiavimu per vidurinės mokyklos namų darbus, ir jie turėjo užsidaryti, nes „ChatGPT“ daro tą patį, tik geriau.

Be to, „ChatGPT“ net nėra tokia gera priemonė. Prieš kurį laiką ją naudojavau tyrimui: ieškojau vieno iš nedaugelio Liudviko XIV memuarų vertimų į anglų kalbą vertėjo. Tai XIX amžiaus knyga, kurią labai sunku rasti, kurioje „Louis“ parašyta kaip „Lewis“, išversta ir išleista anonimiškai. Taigi, paklausiau „ChatGPT“, kas yra vertėjas, ir „ChatGPT“ man atsakė: „Šį vertimą atliko šis vaikinai.“ Man tai pasirodė įdomu, nes šis autorius tuo laikotarpiu išvertė daug knygų. Tačiau jis buvo kraštutinių kairiųjų radikalas. Taigi neįmanoma, kad jis būtų Liudviko XIV memuarų vertėjas. Bet ne, „ChatGPT“ man pateikė šią informaciją, akivaizdžiai melagingą, kurios niekur internete nerandate, visiškai įtikinamai! Taigi, kai skaitai šias istorijas apie tai, kaip dirbtinis intelektas paverčia visą „sąvaržėlėmis“, tai tiesiog groteskiška, tai grynas mitas.

Žinoma, turime kompiuterį, kuris žaidžia šachmatais, bet po kurio laiko suprantame, kad šachmatai yra žaidimas, kuriam kompiuteriai yra natūraliai geri. Aristotelis turėjo šią natūralaus vergo idėją, ir tai yra **dirbtinis intelektas – natūralus vergas**[2].

M2B: 2007 m. rašėte, kad Katedra niekada nesivargintų pulti paprasto pseudonimu pasivadinusio tinklaraštininko. Vis dėlto šiandien Vakaruose žmonės siunčiami į kalėjimą už paprastas tviterio žinutes, jau nekalbant apie Pavelo Durovo areštą ir grasinimus Elonui Muskui. Ką tai reiškia iš Katedros perspektyvos? Ar mes stebime jos hegemonijos demonstraciją, o gal, jos silpnėjimą?

CY: Mano laikas dar neatėjo (juokiasi), bet turiu pripažinti, kad nebuvo visiškai ramus, kai pateikinėčiau savo pasą Orly oro uoste. Taip pat turėjau problemų vykdamas į Naująją Zelandiją. Pamatysime, kas nutiks šiems JAV rinkimams, kad ir kaip jie pasisuktų, jie bus visiškai beprotiški. Tai bus kova už viską, įskaitant žodžio laisvę. Problema ta, kad mes vis dar gyvename pasaulyje, kuriame režimas nejuokauja, ir, deja, žmonės, kovojantys su juo, nėra rimtai nusiteikę.

Kai pradėjau savo tinklaraštį, internete galėjai rašyti absoliučiai viską, ko tik nori. Anuomet taip pat siūliau „Urbit“, savo decentralizuotą, necenzūruojamą OS projektą. Žmonės nematė prasmės, nes šių cenzūros ir žodžio laisvės problemų dar nebuvo. Tačiau mūsų pasauliui darantis vis keistesniam, žmonės staiga

pabudo. Tai, kas šiuo metu vyksta Brazilijoje, kur grasinama įkalinti visus, dirbančius su X ar su juo konsultuojančius, yra visiškai beprotybė!

2007-ieji buvo tarsi burbulas: galėjome turėti Bushą prezidentu, Al Gore'ą prezidentu, Obamą prezidentu – nesvarbu, pasiekėme istorijos pabaigą.

M2B: COVID...

CY: COVID yra puikus to pavyzdys. Tai ne sąmokslas, o, priešingai, visiškai normalios biurokratinės sistemos produktas. COVID nėra labiau sąmokslas nei Černobylis. Michailas Gorbačiovas slapta neplanavo susprogdinti atominės elektrinės Ukrainoje. Černobylis yra tiesiog sovietinės sistemos produktas, sistemos, kuri sakė: „Oho, būtų puiku, jei įrodytume, kokia pranašesnė yra sovietinė branduolinė sistema, atjungdami visas saugos sistemas ir parodydami, kad sovietinės atominės elektrinės vis dar saugios!“ Ir žinote ką? Jos to nepadarė!

COVID istorija panaši: po SARS 1 mokslininkai suprato, kad daugelis džiunglėse esančių virusų gali mutuoti ir užkrėsti žmones. Nusprendėme surinkti visus šiuos pavojingus virusus. Tačiau šioms mutacijoms reikia laiko, tad kodėl gi to nepadarius patiems! Žinoma, negalime galutinai susieti šio tyrimo su COVID-19 pandemija. Bet įsivaizduokime, kad taip nebuvo, kad šis tyrimas nebuvo 2020 m. pandemijos priežastis – ji buvo labai arti to.

.....

Noriu padėkoti Curtisui Yarvinui už skirtą laiką, taip pat Rage'ui ir visiems, kurie padėjo man parašyti šį interviu. Curtiso Yarovino raštus galite rasti svetainėje www.graymirror.substack.com

.....

***Įniršio, pykčio kultūra – RAGE culture**

<https://rage-culture.com/en/conversation-with-curtis-yarvin/>